

SAMENVATTING VAN POSITION PAPER

AI IN DE ZORG

Versneld en
verantwoord opschalen

Nederlandse
Vereniging van
Ziekenhuizen

NEDERLANDSE FEDERATIE VAN
UNIVERSITAIR MEDISCHE CENTRA

SEPTEMBER 2024

WAAROM EEN POSITION PAPER AI?

De NVZ en NFU zijn ervan overtuigd dat artificial intelligence (hierna AI) van grote meerwaarde is voor de toekomst van de Nederlandse zorg. Zij roepen op tot gezamenlijke actie om verantwoorde implementatie van AI te versnellen en barrières weg te nemen. De minister van VWS wil de administratieve lasten in de zorg verlagen en ziet AI als een belangrijk hulpmiddel om snel vooruitgang te boeken (Regeerprogramma 2024). De ambities van de minister van VWS en de visie van de sector hoe AI de zorg kan transformeren om zo belangrijke uitdagingen te adresseren gaan hand in hand. Samenwerking is evenwel noodzakelijk om deze transformatie te realiseren. Deze publicatie geeft aan wat nodig is om het gebruik van AI in de zorg versneld en verantwoord op te schalen.

BREDE EN WAARDEVOLLE INZET VAN AI IN DE ZORG

AI kan breed ingezet worden binnen de zorg. Waardevolle AI-toepassingen bieden enorme potentie voor de zorgsector door efficiëntie te verhogen en daarmee zorgcapaciteit te vergroten (denk aan automatiseren van administratieve taken of optimaliseren van planning en logistiek), diagnostiek te verbeteren, gepersonaliseerde behandelingen voor de patiënt te ondersteunen, en de communicatie met de patiënt voor, tijdens en na de behandeling te verbeteren. AI in de zorg is er in verschillende soorten, denk aan Generatieve AI en andere AI (machine learning en deep learning) en ten behoeve van verschillende toepassingsgebieden, zowel in het primair proces als daarbuiten. Ondanks de potentie bevindt de brede implementatie van AI zich nog in een vroeg stadium en verloopt de opschaling in de zorg langzaam. Om de volledige potentie van AI te realiseren, is gezamenlijke en gerichte actie en facilitering noodzakelijk.

SPECIFIEKE UITDAGINGEN

De NVZ en NFU menen de opschalingskracht van ziekenhuizen te kunnen versterken door zowel in de ontwikkeling en validatie, als in de implementatie en opschaling van AI zoveel mogelijk krachten te bundelen en gelijkgestemdheid te organiseren. Ziekenhuizen staan nog aan het begin van hun reis naar AI-readiness en hebben zich nog te ontwikkelen om volledig voorbereid te zijn op AI-ontwikkelingen. Dit vraagt de komende jaren om investeringen in bewustzijn en kennis bij alle medewerkers in de zorg, en het zetten van stappen op gebied van data management, technologie en organisatie.

Daarnaast moeten sectorbreed noodzakelijke randvoorwaarden worden ingevuld. Met gemeenschappelijke inspanning van de sector, de minister van VWS en andere stakeholders wordt het dan mogelijk om de meerwaarde van AI deels op relatief korte termijn en deels op middellange termijn tot realiteit te maken.

Dit is een samenvatting van de position paper 'AI in de zorg. Versneld en verantwoord opschalen'. Deze is in opdracht van de Nederlandse Federatie van universitair medische centra (NFU) en de Nederlandse Vereniging van Ziekenhuizen (NVZ), geschreven door M&I/Partners (Patrick van Eekeren en Karin Zwigelaar). De inhoud van deze publicatie is gebaseerd op vijftien interviews (met 25 gesprekspartners) en reviews met verschillende experts en stakeholders op het gebied van AI in de zorg, vanuit verschillende disciplines.

NOODZAKELIJKE RANDVOORWAARDEN

Noodzakelijke randvoorwaarden voor versnelling en opschaling van AI in de zorg zijn:

- **Makkelijk interpreteer- en toepasbare wet- en regelgeving.** AI moet worden ontwikkeld en geïmplementeerd in lijn met wet- en regelgeving, maar innovatie wordt nu belemmerd door onder meer veelheid aan (internationale) wet- en regelgeving, en het gebrek aan duiding en samenhang. Er is behoefte aan een eenduidige interpretatie van bestaande wet- en regelgeving resulterend in duidelijke richtlijnen ter ondersteuning van de versnelde ontwikkeling en inzet van AI.
- **Kader voor 'responsible AI'.** De zorg staat voor verantwoorde inzet van AI uit oogpunt van burger, patiënt en zorgprofessional. Transparantie van de gebruikte AI is daarbij van belang. Er is behoefte aan een eenduidig en praktisch hanteerbaar ethisch kader voor verantwoord gebruik om daarmee zowel bij de patiënt als bij de zorgprofessional vertrouwen te creëren en te behouden.
- **Beschikbaarheid en standaardisatie van data.** Hoogwaardige, toegankelijke en goed gestructureerde data is essentieel voor de ontwikkeling, validatie en toepassing van AI. Ziekenhuizen moeten hun data management op orde hebben om AI effectief en verantwoord in te zetten of bij te dragen aan ontwikkeling van nieuwe AI. Op sectorniveau zijn verbeterde data-infrastructuren noodzakelijk. Programma's zoals LDN (Landelijk Dekkend Netwerk) – gefaciliteerd door initiatieven als CumuluZ en Health-RI - zijn cruciaal voor het creëren van een nationale gezondheidsdata-infrastructuur die de uitwisseling en (her)gebruik van data faciliteert.
- **Validatie infrastructuur.** Nieuwe AI-toepassingen die worden geïmplementeerd moeten voorafgaand aan het gebruik worden gevalideerd. De validatie zorgt ervoor dat een AI-toepassing betrouwbaar, veilig, ethisch verantwoord en bruikbaar is in de praktijk. Er lijkt ruimte om hierin als sector gezamenlijk op te trekken.
- **(Structurele) financiële ruimte.** Inzet van AI vraagt om het 'AI-ready' maken van zorgorganisaties. Daarnaast zijn er kosten die samenhangen met ontwikkeling of aanschaf, validatie, implementatie, beheer, onderhoud en gebruik van AI-toepassingen. Zowel de investerings- als exploitatielast gaat daardoor structureel omhoog. Ziekenhuizen missen momenteel de financiële ruimte om dat mogelijk te maken. Inzet van AI biedt mogelijkheden tot capaciteitsvergroting. Deze laten zich echter niet per se direct vertalen in kostenbesparingen.

Dit leidt tot de volgende, samenhangende werkagenda gericht op het verantwoord versnellen van AI-implementaties in de zorg. In deze agenda is aangegeven waar de NVZ en NFU en hun leden het voortouw nemen. Eveneens is aangegeven waar steun vanuit de minister van VWS onontbeerlijk is.

NR	WERKAGENDA	NVZ/NFU	VWS
1	Werken aan AI-readiness		
1.a	Bevorder AI-bewustzijn en vergroot AI-kennis		
	A. Overzicht van AI-opleidingsaanbod	●	
	B. Programma AI-vaardig in de zorg	●	●
1.b	Stimuleer AI-readiness van ziekenhuizen en de sector		
	A. AI-readiness checklist	●	
1.c	Versterk de AI-community binnen de sector		
	A. Inventarisatie AI-community	●	
	B. Versterking AI-community	●	●
2	Sectorbreed richten van AI-inspanningen		
2.a	Geef sectorbreed richting aan de AI-ontwikkelingen (inclusief randvoorwaarden en kaders)		
	A. Inhoudelijke AI-visie op sectorniveau	●	●
2.b	Orkestreer en focus AI-innovatie (gericht op marktgeraad maken)		
	A. AI-innovatiestimuleringsprogramma	●	●
	B. Landelijke overzicht van AI-innovaties	●	
3	Opschalen van waardevolle AI-implementaties		
	A. AI-versnellingslijst (eerste cohort)	●	
	B. Financiële impuls voor AI-versnellingslijst	●	●
	C. Implementatie ondersteuning	●	●
	D. Tweede versnellingscohort	●	●
4	Organiseren van noodzakelijke randvoorwaarden		
4.a	Maak wet- en regelgeving makkelijk interpreteer- en toepasbaar		
	A. Eenduidige interpretatie wet- en regelgeving	●	●
	B. Helpdesk/expertisecentrum wet- en regelgeving	●	●
4.b	Formuleer een kader voor 'responsible AI' in de zorg		
	A. Kader voor 'responsible AI'	●	●
	B. Helpdesk/expertisecentrum ethiek	●	●
4.c	Organiseer beschikbaarheid en standaardisatie van data		
	A. Bestaande inspanningen doorzetten	●	●
4.d	Faciliteer validatie infrastructuur		
	A. Inventarisatie validatie behoeften	●	
	B. Validatie infrastructuur	●	●
4.e	Organiseer (structureel) financiële ruimte		
	A. Financiële meerjarenplanning	●	●
	B. Noodzakelijke financiële ruimte	●	●

TOT SLOT

AI biedt veelbelovende kansen voor de Nederlandse zorgsector. Om deze kansen te benutten is samenwerking en een gecoördineerde aanpak essentieel. De NVZ en NFU roepen op tot gezamenlijke inspanningen van ziekenhuizen, UMC's, het ministerie van VWS, andere zorgpartijen en andere stakeholders (waaronder zorgverzekeraars) om de transformatie van de zorg door middel van AI te realiseren.

